אור הצפון — מכתב מרן לבנו רב אליעזר יהודה

מכתב מרן לבנו רב אליעזר יהודהמדי דברי בך לא אחדול מלמלא בקשתך לכתוב הערה - וזהו!

אמרו חז"ל: ""ויקרא לאור יום' - אלה מעשיהם של צדיקים; 'ולחושך קרא לילה' - אלה מעשיהם של רשעים"!5ראה בראשית רבה ג:י אמרתי הערה עמוקה נוראה מאד לפני יום הדין הבא עלינו לטובה!

אנחנו נראה כי בתורה, אחר חצות היום קוראת התורה - אף שהוא אור בהיר וחזק - עם כל זה הכתוב אומר: "הכבש השני תעשה בין הערביים".6במדבר כח מזה נראה כי מיד אחר חצות שהשמש בתוקף גבורתה, עם כל זה אצל התורה נקראת בין הערביים. וכמו כן בלילה אחר חצות באישון חושך ואפלה נחשב ליום בכמה דברים שמותר לקרא מקרא שאין קורין בלילה (המקור לזה, שחז"ל אומרים מאין ידע משה רבינו ע"ה יום ולילה - כשלמדו אותו מקרא ידע שהוא יום וכשלמדו תורה שבעל פה ידע שהוא לילה7ראה תנחומא תשא לו בלשון זו: "מנין היה יודע משה אימתי יום? כשהקדוש ברוך הוא היה מלמדו תורה שבכתב היה יודע שהוא יום, וכשהיה מלמדו על פה משנה ותלמוד היה יודע שהוא לילה" עד חצות. וכן ראיתי במדרש, מעשה ששלחה אשה את בנה למצוא איזמל או סכין לחתוך את טבורו ומצאו שד, אמר לו לולא קרא הגבר היה ממיתו,8ראה סיפור זה בויקרא רבה ה:א מזה נראה ששליטת השדים אינה אלא עד חצות הלילה ואחר חצות נקרא יום, ועל זה תקנו ברכת "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה".

ואם בדברים היותר חושיים כמו יום ולילה, צריכים להבחנה גדולה דקה ועמוקה להכיר מדת יום באמצע חשכת לילה, ולפי זה גם בהנמשל במעשה הצדיקים שנקרא יום ומעשה הרשעים שנקרא לילה - בשניהם יכול להיות ההיפך. אף במעשה היותר צדק שהאדם חושב עצמו לצדיק בכל דרכיו כאור בוקר, - אולם למעלה חלילה ההיפך. וכן בהביטנו על אנשים שחושבים כי המה בתכלית הרוע חלילה, ולמעלה נחשבים לטובים.

ובכן עתה קודם יום הדין הבא עלינו לטובה, עלינו על עצמנו צריכים לחשוב כמו שאמרו חז"ל: "אף כל העולם כולו אומרים צדיק אתה - היה בעינך כרשע",9נדה סא כנראה מהתורה שבכתב, ואף על פי שהמה נתבעים היותר צדיקים והיותר מעשים טובים ומצות טובות, על ידי הטוב שלהם היו נתבעים, באשר לפי עומק הבנת והבחנת טוב האמתי כפי מה שהוא אצל הקדוש ברוך הוא - נחשב לרע, ואצל היותר רשעים נמצא אצלם אף דבר קטן שלא נראה ונכר כלל לפני בני האדם, ולמעלה יוכל לזכות בזכויות שלא זכו אבות העולם ברוב צדקותם. ועל כן העיקר, מה שנוגע לעצמו, צריך לחשוד עצמו אף בהמפעל והמדה היותר טהורה והנקיה, - ובלעומת זאת אהבת הבריות עלינו להגדיל יום ליום אף על הרשעים העושים רע לשמים ולבריות, עלינו רק להתפלל על התשובה עבורם בתוך ברכת התשובה על עצמנו מדי תפלה בתפלה, אז נזכה לסיעתא דשמיא להכרת עצמנו

במעשינו ובמדותינו הטובות לזכך ולטהר אותם בתכלית הזיקוק שבעתיים, מזכה לכתיבה וחתימה טובה, בספרן של צדיקים גמורים, לאלתר לחיים טובים וארוכים ולשלום.

א' הנ"ל.

אנוכי עומד על הדרך עד כאן דברי לעין, בטח תבין את אשר לפניך.

א. הצפן10ראשי תיבות: אביך הירש צבי פינקל נתן